

431.

DECADES DUÆ
CONTROVER-
SIARVM JURIS
ILLUSTRIUM.

M 7
1638, 1

QVÆ

Aspirante SS. & individua Trinitate :

Permissu & Autoritate Nobilissima & Amplissima Facul-
tatis Juridica, in Electorali Borussorum Academia :

PRÆSIDE

Amplissimo & Consalissimo Viro,

Dn. CHRISTIANO Ohm /
J. U. D. Professore Publico Pri-
mario, Præceptore ac Promotore omni
observantiæ cultu perpetim ho-
norando :

(3)

*Publicæ disquisitioni ventilandas
proponis*

MATTHIAS GOSNOVICERVS
Cibiniensis Hungarus.

*In Auditorio Majori ad diem Julii,
horis à 7. matutinis.*

Ulpian. l. 1. §. 5. ff. de Extraord. Cognition.

*Civilis Sapiencia res est sanctissima, precio numma-
rio non æstimanda,*

REGIOMONTI,

Typis Laurentii Segebadij 1638.

23.

VIRIS

NOBILIBUS, AMPLITUDINE & GRA-
VITATE SPECTATISSIMIS,

Dn. JVDICI, TOTIQ;
ORDINI SENATORIO,
INCLYTÆ REIPUBL. CIBI-
nien: Hungariæ superioris, cœ-
terisque de Repub. benè meritis, Patronis
ac Mecœnatibus suis magnis :

UT ET

REVERENDIS, CLARISSIMIS,
DOCTISSIMIS,

Dn. PAULO KYRALY,
Antistiti Eccl. Cibinien: German.
fidelissimo.

Dn. SAMUELI FABINO,
Diacono ejusdem vigilantissimo.

Dn. STEPHANO REGIO,
Concionatori Eccl. Sclavicæ me-
ritissimo.

E Gregiè Ictus Favolenus l. 3. ff. de Constitut. Princip.
monet : Beneficia Principum quam plenissimè
interpretanda esse. Equidem Viri Nobiliss. Consultiss.
Reverendi, Clarissimi, si sententia hujus Icti ad veritatis
libram

libram dextrè pensculetur, nemo omnino futurus est. quò
id elogii genus pie affectioni ac clementia vestra imperti-
ri equum non iudicaverit: Biennium enim iam excessit,
quo Illustrem hanc Academiam Regiomontanā virtutis &
eruditionis uberius consequenda causa accesserim, inasti-
mabile planè liberalitatis ac munificentia beneficium à vo-
bis consecutus sum, cuius vigore in studio Academico felici-
sistere decurrere fuit integrum. At quum iustitia & a-
quitatis ratio suadeat, Beneficia beneficiis compensan-
da esse, semper eò mihi allaborandum esse duxi, ut si be-
neficiis tantis ea quā par est dexteritate respondere non
possem, qualequale tamen gratitudinis specimen tantis Pa-
tronis probarem. Hac cum mecum tacitus volverem, in-
nata quadam V. N. A. clementia & benigna erga littera-
rum ordinem voluntas eò me deduxerunt, inq; animi sinu
suggererunt, ut ad exemplum cæterorum Civium Acade-
micorum profectus Musarum Academicarum in publicum
producerem. Feci id ipsum inq; eam sententiam promptā
mente consensi. Vobis igitur hos flores Viri N. & A. R. C.
quales quales in monte Regio per sinuosa Legum iuga & juris
saltus oberrando congestos offero, quibus nominum vestrorum
splendorem intexere non sum veritus, quos testimonium ac ceu pi-
gnus grati animi esse volui, spero has Musarum primitias non ex-
plojuros, sed serenā mente pro insigni vestrā benevolentia susce-
pturos. Et quia de benevolentia vestra minimè dubito, hic calae-
mum sisto, & id unice à DEO Ter. Op. Max. contendo, ut vos
bis pacatum regimen, vitam, incolumitatem atq; felicitatem per-
petuam divinitus largiatur. Dabam R. giomont. die 20. Junii,
Anno 1638.

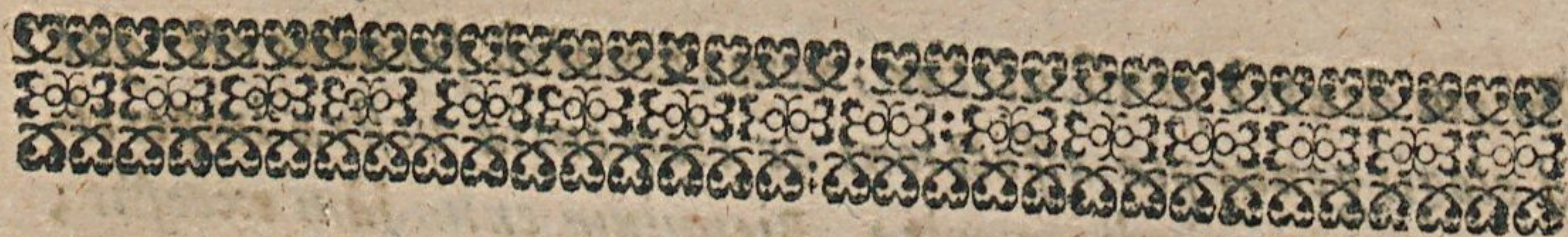
V. N. A. D. D.

additissimus

Matthias Gosnovicerus A. & R.

A 2

CON

CONTROVERSIA I.

Ad legitimam Nupriarum constitutionem
consensum legitimum ac justum, tum
partium contrahentium, tum eorum in
quorum sunt potestate omni jure non
tantum honestatis, sed etiam necessitatis
causa requirimus.

Matrimonium legitimum constituit
consensus legitimus tum partium
contrahentium, tum eorum in quo-
rum vivunt potestate, qui contra-
hentium consensum facit plenum ac
justum, non enim plenus liberorum consensus est,
nisi Parentum voluntate firmeretur, hunc verò ex ne-
cessitate adesse debere fundamentis constat solidis-
simis: I. *Juris Divini*. Conjugium primorum
Parentum meritò censetur norma ac forma, juxta
quam Conjugia legitima sunt instituenda. Ecquis
verò neget DEUM ipsum in copulatione Adami
& Evæ Parentis instar fuisse, cujus consensu & auto-
ritate primi nostri Parentes arctissimâ corporum a-
nimorumq; conjunctione ad individuum vitæ con-
suetudinem colendam coaluerunt, non ut privato
arbitrio connubialem hunc nexum amplecteren-
tur; sed ut DEI voluntas intercederet, quæ Paren-
tis locum obtinet *Luc. i. v. 38.* Unde juxta hanc nor-
mam

nam legitima conjugia adhuc hodie sunt instituenda. Generale præceptum continetur in 4. Decalogi Præcepto, quod reiteratur *Dent. 5. v. 16. Matth. 15. v. 4. Eph. 6. v. 2.* ubi jubentur filii obedire Parentibus, id quod explicat Apostolus *Col. 3. v. 20. πάντα πᾶντα* per omnia & in omnibus. Specialia Præcepta præponuntur passim in Sacræ Scripturæ locis *Exod. 34. v. 19. Dent. 7. v. 3. Jer. 29. v. 6. Eccl. 7. v. 29.* Sicut in dictis locis proponuntur jussiones, ita quoq; in hisce casibus dantur divini juris decisiones. *Exod. 22. v. 16. Num. 30. v. 4.* Ex quibus à majori ad minus firmissimum ducitur argumentum. II. *Juris Naturalis.* Æquum sanè est, ut qui ad eam ætatem eos educârunt, & tot labores, curas, molestias & sollicitudines sustinent hoc honoris habeant, ut eorum in nuptiis contrahendis consensus requiratur. Neque enim ullâ in re obedientia filiorum erga Parentes potest illustrior conspici, quàm in nuptiis contrahendis. *Schneidv. Instit. h. t. n. 34.* III. *Juris Civilis.* Hac de re Leges ratione consensus Parentum tam sunt claræ ac perspicuæ, ut plurium Legum citatione opus haud esse putemus, *pr. Inst. de Nupt. l. 2. Auth. de Nupt. l. 18. l. 25. d. t. l. 2. C. eod. l. 12. 20. eod.* Ratio est in Patria potestate *l. 12. C. de Nupt.* in hæreditatis successione, ne cuiquam invito saus agnoscat hères *S. Et tam filium Inst. de Adopt.* Parentum affectum, qui semper benè præsumitur prospicere liberis *l. fin. C. de Curat. furios. & infirmo liberorum judicio l. 4. C. de Spons.* IV. *Juris Canonici.* Hoc jure consensum Parentum non de necessitate sed honestate tantum requiri multi opinantur. Contraria tamen sententia verior est, ex claris textibus

bus e. aliter 30. q. 5. c. nostrates 3. Caus. 30. q. 5. c. hono-
rantur 32. q. 5. c. non omnia 12. §. ult. & c. seqq.

CONTROVERSIÆ II.

Et si matrimonium citra Parentum consensum fuerit contractum, licet copulâ carnali fuerit consummatum, injustæ tamen erunt Nuptiæ, injusta Vxor, injusti Liberi, Patensq; propter dissensum, strictâ juris ratione illud dirimere potest.

Nititur hæc sententia autoritate Juris Divini. *Exod. 22. v. 17. Deut. 22. v. 29.* Juris Civiliis §. *pen. Instit. h. t.* & rationum plurimum, quas recenset *Hœnon. ad Instit. disp. 2. th. 12.* Placet verò communiter recepta horum sententia, quando Filia nubit inhonestæ & turpi personæ, rectè sequimur Juris utriusq; & Divini & Humani decisionem, vel nubit viro honesto pari moribus & genere, & hoc casu matrimonium rescindendum non est, sed Pater persuadendus ut consentiat *l. vidua C. de Nupt.* Huc facit illud *ICti*: Publicè interest, ne quieta ac benè concordantia matrimonia jure patriæ potestatis turbentur *l. 1. §. fin. de Lib. Exhib.* & ne corruptæ personæ fiat injuria, si pudicitia amissa virum quoq; amitteret, & sæpè ea quæ fieri non debent, si tamen facta fuerint non rescinduntur *l. 1. §. 5. quand. appell. l. 8. §. 1. de R. J. Hen. d. l. Vesemb. parat. de Rit. nupt. n. 8. Schneid. h. t. n. 16.* De Jure Canonico tale matrimonium ratum pronunciat, Jure tamen Divino & Civili contrariam sententiam approbari jam

jam ostendimus: Quam etiam, cum iustâ nicitur
ratione, atq; in utilitate publica, in pietate & hono-
re, Parentibus Divino & Humano jure debitis, in
honestate deniq; suum habeat fundamentum, ideò
omninò retinendam & sententiæ Canonico jure
approbatæ anteferendam putamus.

CONTROVERSA III.

Qui cum vitiatâ ab alio ignorans matrimo-
nium contrahit, re postea compertâ jure
ea à marito repudiari potest.

Contingentiam facti hujus quæstionis inter-
dum contingere præsertim hoc perverso seculo te-
statur experientia, ut Virgo virginatis labem per-
pessa, sub prætextu castitatis illibatæ Sponso igno-
ranti sese adjungere non veretur, talem verò posse
etiam post contracta sponsalia & post consumma-
tum matrimonium repudiari, stat sententia vera ex
Juris Divini & Humani decisione *Deut. 22. v. 14.* U-
bi corrupta, quæ pro virgine se elocari passa est ca-
pitali supplicio affici jubetur quæ lex quamvis Fo-
rensis sit, nostras tamen Politias stringit, quippè
cum ea ostendatur quid DEUS approbet quidvè
improbet, sequitur ad earundem observantiam ec-
iamnum conscientias nostras esse adstrictas. Et
hanc severitatem secutæ sunt & aliæ gentes, ut a-
pud Terentium in Hecyra Pamphilus recusat du-
cere ab alio imprægnatam. Hanc in rem facit
CONSTITUTIO XCIII. Imper. Leon. ver-
bis valdè ponderosis ac emphaticis concepta:

Quomodo vera Sponsalia sunt, in quibus nihil
verum

verum neq̄ genuinum conspicitur? ubi me-
rettricium se offert scelus, ubi causæ sunt dissi-
diorum & odii, ubi animorum alienatio? quo-
modo ibi matrimonialis concordia? quomo-
do purus Sponsalisq̄ est amor? Et si in emptio-
ne vilis ancillæ æquum & legitimum visum est, ut
ob justissimum errorem talis contractus rescindere-
tur, quantò magis in contractu matrimonii, quod
perpetuam vitæ communitatem inducit, valere de-
bet? *l. ii. §. si quis virginem ff. de Art. Empt.* Quid,
quod talia matrimonia tristes plerunq̄; soleant for-
tiri exitus, cum mas cogatur cum illa, quam cane
pejus & angue odit cohabitare *c. praterea 12. cum lo-
cum 14. & c. 17. Ext. de Sponsal. Hen. disp. 2. Conc 9.
Vesemb. parat. ff. de rit. Nupt.* Idem admittere Pra-
xin Consistorialem testatur *Schneid. h. s. n. 61.* Ita ta-
men ut prius summo studio tentetur reconciliatio,
ut deceptus uxorem retineat, præsertim si est mode-
rata, & ubi est spes emendationis, quæ si obtineri &
perfici non poterit, pronunciaturs pars enormiter
læsa libera, non tantum quoad thorum, sed etiam
ut alteri nubere possit. De Jure Canonico & talis
error non vitiat matrimonium *C. unico in fin. 29.
quest. 1.*

CONTROVERSIÆ IV.

Dissolvitur matrimonium ritè contractum di-
vortio, cujus causæ licet plures Iure Ci-
vili receptæ sint, ex Iure Divino tamen
adul-

Adulterium & malitiosam desertionem
veras & solas causas esse pleriq; rectè a-
struunt.

Matrimonia sicut jure constituuntur, ita non
nisi jure dissolvuntur. Varia autem ac diversa di-
vortii reperiuntur jura. (I) Est jus V. T. ubi Mo-
ses ex quacunq; causa permittebat dimittere uxo-
rem, & dare ei libellum repudii *Deut. 24.* (II.)
Jus Civile ubi Jure Digestorum ex eadem causæ fa-
cilitate permittebatur fieri divortium dando ei li-
bellum repudii, in quo continebantur hæc verba:
Res tuas tibi habeto, Conditione tua utere, ut di-
fertè demonstrat *l. 2. ff. de Divort.* Jure Codicis hæc
fuere correctæ, & certæ divortii causæ expressæ, quæ
tamen sufficientes minimè videbantur, *ut patet ex l.*
consensu C. de repud. Tandem Jure Novellarum pau-
cæ cæteris sublatis sunt admittæ de quibus habetur
in Auth. *Ut liceat Matri vel Avia.* Sed hæc causæ
hodiè non spectantur, sed eæ solum quæ ab ipso
Domino in Jure N. T. expressæ leguntur, ut ele-
ganter hanc rem deducit *Schneid. Inst. h. t. n. 14.* Et
tale matrimonium solvitur vel *ipso jure* propter a-
dulterium *Matth. 5. v. 31. & 19. v. 9. l. consensu C. de*
repud. & quidem in totum, non quoad mensam &
thorum, quæ distinctio à CC. conficta est, & latè re-
futata à Beza *in de repud p. 157. & seqq.* vel per Ma-
gistratum, propter malitiosam desertionem *1. Cor.*
7. v. 15. & 19. Et desertæ personæ novum conju-
gium superstitie deserente inire permittitur. Plu-
res divortiorum causas allegat *Imp in l. 8. C. de repud.*
quæ si admittantur, matrimonii dignitas vilescet, &

B ex

ex re seria fiet ludicrum. Schönborner *Pol.*, lib. 1, c.
9. p. 49. *Treutl.* 2. *disp.* 6. *th.* *fin.*

CONTROVERSA V.

In Testamento solemnī septem testium sole-
mnitates à Iure Civili requisitas adhuc
hodie de jure requirimus.

Septem testes ad substantiam testamenti perti-
nere volunt Dd. nec ineptè si intelligamus ipsam or-
dinationem Testamenti. Unde verò descendat o-
rigo septenarii numeri in ordinatione Testamenti
quoad adhibendos testes non conveniunt Interpre-
tes, quidam confugiunt ad præstantiam numeri se-
ptenarii, quod dicatur sacer & perfectionis, cujus
frequentissimè in Jure Divino fit mentio, & veteres
peculiarem quandam vim & energiam huic nume-
ro septenario attribuisse refer *Dauth. de Testam.* n. 40.
Verùm rectè sentiunt illi, qui recurrunt hac in re ad
antiquum modum testandi, qui per æs & libram o-
lim dicebatur, in eo enim quinque requirebantur te-
stes una cum libripende & familiæ Emptore §. 2. *Inst.*
de Test. Ordin. adeò interveniebant septem Perso-
næ: quem numerum Prætor, qui solemnitates il-
las Juris Civilis improbavit, integrum tamen in Te-
stamento esse voluit, adeoque inde necessariò effe-
ctum, cum nullæ essent partes Libripendis & Emto-
ris. ut septem testes adhibendi essent. *Bachov. ad §.*
3. Inst. de Just. Ord. l. 12. 31. C. h. 1. Idem constitu-
tum est in Comitibus Colonien: Anno Christi 1512.
sub Maximiliano I. habitis sub tit. Von Testamen-
ten §. Und sollen die Notarii, ut secundum disposi-
tionem

tionem Juris Cæsarei ad cujuslibet Testamenti ordinationem minimum septem testes adhibeantur : cum hic testandi actus infinitis sit obnoxius fraudibus, voluit lex tot testium solemnitates adhiberi. ut tantò majorem sinceritatem obtineat, & ut fraudes omnes, quæ faciliter circa ultimas hominum voluntates committi possunt evitentur, atq; per ampliores homines perfectissima veritas reveletur, ut inquit ICtus *l. ult. C. de Fideicom.*

CONTROVERSA IV.

In Testamento Militari hæ Testamenti solemnitates sunt relaxatæ.

Sed an in Testamento tempore pestis condito numerus testium sic remissus, ingens est disceptatio inter Interpretes. Eorum tamen opinio verissima & Juris fundamentis maximè consentanea, qui simpliciter tradunt, quod etiam tempore pestis præcisè septem testes requirantur, sed in eo solemnitas testamentorum est relaxata, ut non sit necesse, quod testes unico contextu adhibeantur, sed sufficiat, si ex intervallo veniant. In Testamento Militari solemnitates has esse relaxatas, constat tot. tit. *insti. ff. & C. de Testam. Militar.* Nov. Constit. Imper. Von den Notarien S. Von Testamenten Anno 1512. Coloniae publicata ita distinguit : Aut miles testatur in militia aut extra militiam : Priori casu subdistinguit : aut enim testatur in castris, non tamen in conflictu hostium, & tunc duos testes adhibere debet, aut testatur in ipso hostium congressu & conflictu, & tunc licitum est ei testari quocunq; modo vult,

nullis prorsus adhibitis solennitatibus. Posteriori casu si sc. domi testetur, tunc secundum Juris Communis dispositionem testari debet.

CONTROVERSIA VII.

Causæ exhæredationis in Novel. 115 c. 3. relatæ ad casus etiam non expressos rectè extenduntur, adeò ut ex aliis æquè gravibus aut gravioribus causis justa fieri exhæredatio possit.

Recensentur ab Imper. Justiniano in d. Nov. quatuordecim exhæredationis causæ, quæ an sufficientes & justæ sint, graviter inter se digladiantur Itri. Quidam præcisè volunt, ut præter eas nulli liceat ex alia lege ingratitude causas opponere, nisi quæ in illa constitutionis serie continentur. Nobis verior videtur eorum sententia, qui ob causas pares vel majores iis exhæredationi locum tribuunt, non enim intentio & propositum Justiniani hoc fuit, ut similes vel majores iis excluderet, sed dissimiles tantum; absurdum enim & inconveniens foret, si causa ingratitude æquè gravis vel similis committatur, quæ à Lege expressæ sunt, eam non eodem jure censendam, quo causæ LL. expressæ. Confirmat hanc sententiam l. 12 ff. de LL. ubi Imp. disertè statuit, quod Judex in casibus similibus iis, qui in lege expressi sunt, idem jus statuere debet. Adde quod Imp. inter causas ingratitude illam generalem enumerat; *Si gravem & inhonestam injuriam Parentibus ingesserit*, nulla autem dari ferè potest,

potest, quæ non sub hac contineatur. DISS. *Trentl.*
vol. 1. disp. 13. th. 8. & multi alii.

CONTROVERSA VIII.

Tutor etiam exhæredato dari potest.

Exhæredatio non refertur inter modos solvendi P.P. *108. tit. Instit. quibus mod. jus P.P. solv.* Testamentaria autem tutela est ea, quando Parentes liberis suis in potestate constitutis dant tutores. Ut autem hæredibus institutis datur tutor *l. 4. 4. l. 10. ff. de Testam. tut.* Ita etiam exhæredatis *d. l. 4. l. 10. d. l. 77. §. 3. ff. de Condit. & Demonst.* Si tamen propter exhæredationem impugnetur Testamentum, tutor datus confirmandus est à Prætore *l. 26. §. fin. ff. eod. l. 1. §. 1. l. 3. l. 6. de Confr. Tut.*

CONTROVERSA IX.

In Causis Criminalibus non capitalibus Fidejussor intervenire potest,

Fidejussor dicitur, qui alterius obligationem suscipit, & fide suâ esse jubet, unde Fidejussor quoque dicitur *l. 8. §. 2 Sc. Vellejanum. Vesenb. paras. ad Tit. de Fidejus.* hic accedere potest obligationi ex contractu descendenti in *Bürgerlichen Sachen* non modò Principali, sed etiam accessoriæ *l. 18. §. ult. de Fidei.* Et hoc indistinctè procedere statuimus, si causa delicti sese extendat ad poenam pecuniariam *l. 9. §. 4. l. 26. ff. de Fidej.* Interveniente enim Fidejussore accusator vel fiscus fit certior de solutione istius pecuniæ, nec judicium hoc casu impeditur, sed potius eò

facilius executionem consequitur. *l. 70. §. fin. d. t.*
Sed si reo sanguinis pœna infligenda veniat, an & hoc
casu Fidejussor intervenire possit? Negamus, moti
l. 3. ff. de Cust. & Exhib. eor. quodq; Fidejussor se ad
pœnam corporalem obligare nequeat, cum non sit
Dominus tuorum membrorum l. 13. ff. ad L. Aquil.
Interdum tamen habitâ circumstantiarum ratione
arbitrio & discretioni Judicis id committendum
censemus, qui tanquam solers & discretus & æqui-
tati obsecundare solitus, cunctaq; subtiliter dispen-
sans dijudicabit pro circumstantiis delicti personaq;
delinquentis, quando Fidejussor admitti, & reus cu-
stodiâ relaxari possit. *Menoch. lib. 2. arbit. jud. quest.*
cas. 303. n. 16. & 17. Hen. disp. 15. th. 5.

CONTROVERSA X.

Mulier à Fidejussione arcetur vi S^Cti Velleja-
ni, cui etiam renuntiare potest.

Fœminas in multis juris articulis deterioris esse
conditionis, quam mares, patet *ex l. in multis ff. de*
Stat. Hom. Jure Civili tamen expeditum est, quod
mulier pro lubitu cum alio contrahere possit *l. 2. C.*
ad S^C. Vellej. Unde videtur statuendum, quod acces-
soriè etiam contrahere, pro alio intercedere, fidem
suam interponere & bona obligare possit, quoniam
omnis qui per se contrahere potest, nec pro alio in-
tervenire & fidejubere prohibetur. Verum mulier
suo nomine contrahens efficaciter quidem obliga-
tur, alieno vero nomine intercedens eximitur obli-
gatione, actione in pristinum debitorem restituta.
Quod Senatum ideò movit, ut sicut Jure Civili uti-
lia

lia officia sunt adempta foeminis propter imbecillitate pudoremq; sexus *l. 2 ff. de R. J.* ita multo magis adimendum eis esse visum est id officium, quod non modo virile esset, sed etiam parum verecundiae muliebri consentaneum *l. 18. C. de Procur.* & ex fragilitate naturae ad repentinam inopiam deduci possunt *l. unic. §. 15. C. de rei uxor. act.* Quod autem mulier huic beneficio renunciare possit, aperte probatur ex *l. ult. §. pen. ff. ad SC. Vellej. l. 22. C. eod. Auth. Mater & Avia C. quando mulier tut. off. fung. Et Nov. 118. C. 5.* Et haec quoq; sententia hodie usu est receptissima. DISS. *Vesemb. parat. ff. ad SC. Vellejan. n. 9.*

CONTROVERSA XI.

Mulier in persecutione dotis omnibus creditoribus tam anterioribus quam posterioribus, tam expressam quam tacitam hypothecam habentibus praefertur.

Controversia haec à multis Magni Nominis Iuris in dubium vocatur, adeo ut etiam gravissimi quoque dissentiant. Nobis eorum sententia verior & fundamentis iurium magis consentanea videtur, qui contendunt, quod mulier indistincte omnibus creditoribus etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus praeferatur, *l. 4. C. in quib. caus. pign. l. 29. 30. C. de Jur. dot. Novell. 97. c. 3. l. 17. C. de pign. l. 7. C. qui pot. in pign. Nov. 109. c. 1. l. 12. C. qui potior in pign.* Et hanc sententiam in Camera Imperiali esse receptam, testatur *Mynsing. Cent. 4 observ. 13. n. 3. 4. & seqq.* Contrariam sententiam sequuntur *Gail. l. 2. Observ.*

2. *Observ. 25. n. 7. & seqq. Schneid ad §. 29. Instit. de A-*
ction. n. 57. & seqq. Vesenb. parat. Qui potior in pign.
hab. n. 3. ex regulâ illa generali: Qui prior est tem-
pore potior est jure: quorum fundamenta in con-
flictu videbimus.

CONTROVERSA XII.

Ebrius flagitium committens an minore pœ-
nâ sit afficiendus, quam si sobrius com-
misisset non satis conveniunt Interpp.
Nos eorum probamus sententiam, qui
distinctè hunc controversiæ nodum ex-
peditum eunt.

Ut in aliis controversiarum juris materlis non
est omnium una eademq; sententia, ita ne in hac
quidem. Quidam enim majori pœnâ ebrium affi-
ciendum esse putant, eo quod ebrietas sit fomes vi-
tiorum & nutrix errorum. *c. ante omne dist. 35. c. sa-*
nè 15. q. 1. Metropolis omnium malorum, Bas.
in Orat. de Ebr. Huc facit quod publicè Imperii le-
ge ebrietas sit prohibita in Comitibus August. Anno
1500. 1530. & 1548. sub tit. de Compot. Von Zutrin-
cken: Et Carolus V. in suis hæreditariis provinciis
constituit, ne ebrietas in cædibus excusationem ad-
ferat. *Vesenb. in par. ad L. Corn. de Sic. n. 24.* Quidam
id negant, innixi hoc fundamento, quod ebrius
comparetur infanti, mente capto & furioso & mor-
tuo *c. venter 35. dist. 35.* Cum itaq; diversæ sint hac
de re Dd. opiniones & sententiæ, distinguendum
putamus inter Ebrietatem *Trunkenheit* / & Ebriosita-
tem

tem Verfrunckenheit oder Gewohnheit voll zu seyn.
Gail. 2. obser. 110. n. 27. Inter veram Ebrietatem &
affectatam *Harp. 8. §. non solum Inst. de Injur. n. 15.*
Quibus distinctionibus præsuppositis, hæc nostra e-
rit sententia: Ebrium in summo ebrietatis gradu
constitutum, cum & furioso sit similis & mortuo
comparatur, & sic non ex proposito, sed magis ex
impetu quodam peccat, benignius & mitius arbitrio
judicis puniendum statuunt cum *Myns. respons. 60. n.*
ult. Tiraq. tr. de pæn. Vesemb. in parat. ff. de Injur. E-
briosum autem quod attinet, eum videlicet, qui ex
vicioso habitu & consuetudine quadam sciens pru-
densve inebriatur, si consueverit esse rixosus & ex-
citare turbas, neq; ignoret, se tali vitio laborare quia
tunc ebrietas censetur destinata ad casum, ordinariâ
pœnâ plectendum esse statuimus cum *Gail. l. 2. obs.*
110. Harp. d. l. Prosperi Farinacii l. 3. prax. crim. tit. 10.

CONTROVERSA XIII.

Mandans delictum, pœnâ eadem, quâ manda-
tarius, qui mandatum executus est, ple-
ctendus est.

Ut mandatum contra bonos mores non est ob-
ligatorium *§ 7. Instit. Mandat.* ita etiam mandatum
de faciendo turpia nullum dicitur, ut inde nulla ci-
vilis actio nascatur adeò ut alterius mandatum man-
datarium revelare nullo modo possit. Igitur sibi
imputet mandatarius, si jussu Domini deliquerit,
cuius mandato ob tam maleficii atrocitatem parere
non debuit *l. 157. de R. J. l. 11. §. 7. ff. Quod vi aut*
clam l. 20. ff. de O. & A. l. 21. §. 1. rerum amot. Et quia
C pessi.

peffimi exempli res est, mandare delictum, ideo ipse mandans perpetrato delicto perinde ut mandatarium punitur *l. 11. §. 3. ff. de Injur. l. 15. §. 1. ff. ad L. Corn. de Sic. l. pen. C. si reus vel accusator mort. fuer.* cum non tam suasor quam delicti autor reputari possit, suo enim consilio mandatarium incitavit ad perpetrandum id delictum, quod ipse in effectum deducere voluit, ac proinde nihil interest, occidat quis an causam mortis præbeat *l. 15 ff. ad L. Corn. de Sicar.* Jure justo itaque mandans tanquam ex delicto punitur, licet mandatarium nullam habeat adversus ipsum actionem mandati. Ita eleganter disserit *Bachov. ad §. 3. Instit. mandat.* Confirmat hanc rationem *l. 7. §. fin. ff. de Jurisd.* ubi poena eadem albi corrupti ex edicto infligitur ei, qui corruptit album & illi qui corrumpere mandavit.

CONTROVERSIA XIV.

Mandans tamen expressè ne interficiat, sed tantum percutiat si mandatarium interfecerit, ipse, non mandans ordinariam homicidii poenam tenebitur.

Vulgatum illud est quod circumfertur: Animus & propositum distinguunt maleficia, & prout offendendi animus affectus fuerit, ita delictum censetur gravius & levius *l. 83. ff. de Furt. l. 33. de Injur. l. 14. ff. ad L. Corn. de Sicar. Vult. de R. J. lib. 1. c. 45.* Ut autem homicidii poena ordinaria locum habeat, expressè requiritur dolus, qui basis & fundamentum est *L. Corn. de Sicar.* culpa autem omnis quamvis lata rejicitur *l. 7. ff. ad L. Corn. de Sicar.* & hac in re

NOA

non exitum, sed principium perpetrandi delictum
introspicere oportet *l. 1. §. 3. l. 2. §. 1. ad L. Corn. de
Sicar.* Jure merito itaq; non mandans, sed manda-
tarius, qui fines mandati excessit, poenâ ordinariâ te-
nebitur *l. 22. C. de Pen. l. 26. ff. eod. Hen. disp. ad Inst.
17. th. 11. Arum. Exercit. 15. th. 9.*

CONTROVERSIA XV.

Si plures deliberatio ad occidendum animo a-
liquem interfecerint, nec de Actore con-
stare possit, an omnes poenâ *L. Corn. de
Sicariis* tenebuntur? Nos omnes teneri
censemus.

Hæc quæstio apertè probatur *l. 1. §. 3. ad L. Corn.
de Sicar.* & confirmavit eandem Carolus V. in *Pein-
licher Halsgerichtsordnung* art. 148. So esliche
Personen mit fürgesetzten vnd voreinigtem Willen vnd
Muth jemand bößlich zu ermorden einander Hülff vnd
Beystand thun / dieselben Thäter alle haben das Le-
ben verwircket/ etc. Si verò plures in rixa vel tumul-
tu aliquem occidant, an omnes poenâ ordinaria te-
neantur difficilis est quæstio, & quomodo puniri
debeant? Et quidem si de autore homicidii certò
constet, nullum est dubium, quòd is poenâ ordina-
riâ puniendus sit *l. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil.* quod et-
iam expresse ita constituit Carol. V. *d. c. v.* So as
ber esliche Personen/ etc. Si verò Occisor ignoratur,
major solet oriri controversia, quomodo punian-
tur? Omnes ordinariâ poenâ puniendos esse statu-
unt quidam per *l. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil. l. 1. §. 10. ff.
de his qui dejec. l. 3. ff. ad L. Jul. de vi publ.* Verum hæc-

sententia ut dura, ita subsistere nequit, inter multos enim rixantes dubium non est, quin multi sint innocentes; non enim verisimile est, ut omnes in genere & singuli in specie aliquem occiderint. Sanctius igitur nocentem absolvere, quam innocentem condemnare *l. s. ff. de Pæn.* quippè cum poenæ suos tantum debeant tenere autores *l. sancimus C. de Pæn.* Præterea tantum suspiciones sunt, quod hic vel ille homicidium commiserit, nemo autem ex suspicionibus ad mortem damnari debet. Ideò arbitrariè extra ordinem vel poenâ pecuniariâ vel relegatione, aut simili poenâ sunt afficiendi: fuerunt enim omnes in Culpa & dederunt operam rei illicitæ *d. l. ii. §. 4. ad L. Aquil.* Ab hac sententia non facit secessum Carol. V. in Constit. Crimin. c. 148.

CONTROVERSA XVI.

Cum furtum jure Naturali & Divino sit prohibitum, jure fit, ut rei hujus criminis ob tantam maleficii atrocitatem ultimo supplicio hodiè afficiantur.

§. 1. *Instit. de Obl. qua ex delict. nas. l. 1. §. fin. ff. de Furt. l. 42. de V. S. Gen. 31. v. 20. Exod. 20. v. 15. Lev. 19. v. 11. Deut. 5. v. 19. Jos. 7. v. 1. & 19. Prov. 6. v. 30. Matth. 19. v. 18. Joh. 12. v. 6. 1. Cor. 6. v. 10. &c.* Ingens verò apud varias gentes in puniendis furtis fuit diversitas, furtum enim cum omnium criminum sit adeò familiare, ut vix ullum inter mortales reperiretur aut frequentius, aut notius, ideò diversa poenarum genera observata. Quâ poenâ autem furtum puniatur, non satis convenit inter Interpp. In Jn-
re

re Divino modò restitutio fuit quadrupli, quintu-
pli, sextupli. *Prov. 6. 31. Levit. 6. v. 4. Num. 5. v. 7.*
modò venundatio, modò bonorum confiscatio, mo-
dò vitæ multatio. *Exod. 22. 2. Sam. 12. v. 5.* Jure Ci-
vili, poena furti manifesti est quadrupli, non mani-
festi dupli. §. 3. *Instit. de Oblig. quæ ex delict. nasc.* Ho-
diè hæc poena dupli vel quadrupli non amplius est
in usu, sed poena furti ordinaria ultimum suppli-
cium est, ex *Constit. Carol. V. art. 157.* quam sequu-
ta Juris Saxonici dispositio, & moribus quorumvis
locorum ferè recepta, quam æquitati naturali inniti
statuimus.

CONTROVERSIA XVII.

Contingit nonnunquam ut strangulandus ru-
pto laqueo in terram incolumis cadat, an
adhuc jure suspendi possit? Affirmati-
vam legibus & æquitati naturali magis
consentaneam amplectimur sententiam.

Sententia enim secundum formæ promulgatæ
renorem suum debet sortiri effectum, daß er mit dem
Strang vom Leben zum Tod solhingerichtet werden/
& vigor disciplinæ publicæ suadet poenas ob malefi-
cia solvi. *l. 70. §. fin. ff. de Fidejuss.* ut poena unius sit
metus aliorum *l. 1. C. ad L. Jul. repetund.* Præser-
tim cum sanctissimum sit officium, Deoq; gratissi-
mum, si fiat justitia de criminosis, nec posse pin-
guiorem victimam Deo maçtari, quam hominem
sceleratum *ut ex Senec. refert. Paul. de Cast. in l. 3. C. de
Episc. audient.* Contrarium statuentes, innituntur
hoc potissimum fundamento, quod hoc ipsum sit
C 3. mira-

miraculo adscribendum, quasi hac ratione Deus testimonium suspenso præbeat innocentia. Verum opinio hæc erronea est. Plures dissentientes allegat *Berlich. p. 4. Concl. 45. n. 37.*

CONTROVERSA XVII.

Moribus receptum est, ut executores justitiæ, quos vulgò Carnifices vocamus, si in ipso actu deficient, neq; uno ictu remperant, repente promiscua multitudo in illum irruat: Id ab æquitate & ratione naturali alienum esse statuimus.

Hac enim propositâ licentia, multa enormia existere necesse est, & ne deficientibus illis, honestiores se hac maculâ inquinare cogantur. *Tholoz: in Syntag. Jur. Univers. c. ult. n. 7.* Sapientissimè ergò huic consuetudini obviam ivit Carolus V in peinlicher Halsgerichtsordnung art. 97. præcipiens: So der Richter nach dem End vrrtheil seinen Stab gebrochen hat/ deßgleichen auch/ so der Nachrichter den Armen auff die Nichtstatt bringt/ sol der Richter offentlich außruffen oder verkünden lassen/ vnd von der Obrigkeit wegen bey Leib vnd Guth gebieten/ dem Nachrichter keinerley Verhinderung zu thun/ auch ob ihm mißlinget/ nicht Hand anzulegen.

CONTROVERSA XIX.

Judex imperitè, & imprudenter judicans, ex quasi maleficio tenetur.

Sicut quasi contractus tacitam habent conventionem, ita quasi delicta non habent dolum, qui sic de essentia omnium delictorum, excepto eo, quod
vin.

vindicatur L. Aquiliã, in quo etiam citra dolum culpa sufficit, cum quo quasi delicta rectè conferuntur. Ad has species refertur Judex, per imperitiam malè judicans *l. s. s. 4. ff. de O. & A. pr. Inst. de Oblig. qua ex qs. delict. nasc. l. ult. ff. de Extraord. Cognit.* Imperitia enim annumeratur culpæ. *l. 132. de R. J. & eo ipso* quo acceptat officium videtur se asserere sufficientem & peritum, unde si per ignorantiam malè pronunciauerit, tenebitur parti læsæ, in quantum æquū Judici videbitur, considerato ejus errore & imperitia. *pr. Instit. de Oblig. qua ex q. del. nasc.* Jure Novellarum Judex qui dolo malo data operâ & pecuniã corruptus iniquam fert sententiam, in causis pecuniariis amittit dignitatem, & infamis efficitur, & si quid acceperit eo nomine ut malè pronunciaret, læsæ parti præter expensas & interesse triplum ejus quam datum tenetur solvere. In criminalibus verò omnibus bonis confiscatis in exilium mittitur. *Nov. 124. c. 1. Auth. Novo jure C. de Pæn. jud. qui male judic.* Meritò itaq; improbatur Judex illiteratus *Nov. 82. c. 1.*

CONTROVERSIÆ XX.

Crimen læsæ Majestatis non adversus Imperatorem tantum, sed etiam Electores Imperii Consiliariosq; ejus committitur.

Hoc ita per Imperatorem Carolum IV. expressè sancitum & constitutum est in aureâ bullâ *tit. 24. §. quoties.* ubi etiam vocantur columnæ Imperii ædificium sacrum circumspectâ prudentiã sustentantes. Confirmat hanc sententiam dilucidè *l. quisquis s. in pr. C. ad L. Jul. Majest.* Licet enim quidam distinguant, utrum illud crimen in odium & contumeliam principis directum, an ob privatum aliquod

in

in Consiliarios odium fiat: tamen lege generaliter loquente, nec distinguente, & nos distinguere non debemus, *l. 8. ff. de publ. in rem action.*

Coronidis loco quaeritur.

An Sumptus filiofamilias studiorum gratia subministratos, tempore divisionis hereditatis paterne in legitimam sint computandi? Negamus, per *l. 50. A. Fam. Ercisc.*

Ad praestantissimum Dn. Resp.

Apera sit quamvis studiorum semita, caeptis
Nec tamen absistis Gosnovicere bonis?

Laudo tuum studium, laudabit turba Sophorum,

Laudabit Genitor, cum Genitrice Soror.

Perge sacrata vigil scrutarier abdita Legum

Quaeis Patria multum proderis atq; Tibi.

Jova tuis sacro benedicat flamine caeptis

Quo sine terrigenum nil valet omne decus.

Richardus Güntherus Bartph. Ung.

Laudabunt alios praecleara negotia martis,

Et genus ac ingens nobilitatis opus:

Te FRATER pietatis amor, vigilesque labores:

Ingenij praesens quodque tueris opus

Cantabunt, ac laeta tibi post munera proment,

Est quoniam **JURIS** sedula cura tibi,

Dum valido mentis nervos celebrique duello

Excolis in Patriae **JUSTITIAEQUE** decus.

Hosce tuos validam foveat virtute labores,

Justicis summus praeses ab Arce poli,

Sic tibi felici succedent singula passu,

Ac magnam tandem parte beatus eris.

Samuel Dürner Cib, Hung.

Königsberg. Diss., 1610/70

ULB Halle 3
004 398 270

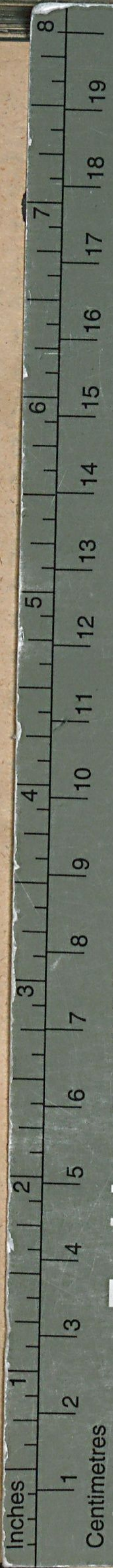

f
Sb.

VD 17

Farbkarte #13

B.I.G.

DUÆ
VER-
VRIS
M.

M 7
1638, 1

Trinitate :
Amplissima Facul-
torum Academia :

Simo Viro,
NO Ohm /
Publico Pri-
motore omni
etiam ho-

(3)

tilandas
O VICERVS
RUS.

Julii,
nis.
ord. Cognitione
na, precio numma-

NTI,
hadij 1638.

23.

51.

